

De Tour van '56

De 17e etappe in de Tour de France 1956, op 23 juli van Gap naar Turijn over de Col d'Izoard. Stan Ockers (1920–1956), Federico Bahamontes (1928–2023), Roger Walkowiak (1927–2017) en Jean (Jan) Adriaenssens (1932–2018)

VAN MART SMEETS VERSCHENEN OOK:

Rugnummers en ingevette benen
Stoempen, snot en sterven
Net echte mensen
Kopmannen en waterdragers
Het Dream Team
Behoorlijk getikt
Door naar de volgende ronde
Stukken beter
Overleven
Hoezo bezeten?
Opgeruimd
De kopgroep
Veelbesproken
Een lange ontsnapping
Een brok in de keel
Ik was nooit in Nagano
Murfreesboro Blues
Prikkel
Oranje boven!
Netwerk
Kriebels
Dertig
Bruisend
100 mannen
Sterren
Spelen
Zomeravondvertellingen
Op koers
In Amerika
De Tour van '80
Retro

Geel
Wereldtour
Helder
Vuur
Sportzomerdagboek
Het laatste geel
Passie
De afrekening
Top
De Lance-factor
Prettig verslaafd
Rond de 40
Dagboek van een sportgek
Gepakt
Niets is wat het lijkt
Commentator
Thuis in de Tour
Verhaal halen
For the record
Aan de meet
Nostalgie
Mijn Amerika
Afzien
Het spel
De Tour van '80 uitgebreide editie
Stille sport
O Canada
Doorstart
Rood-wit-blauw in de Tour
Gevoelige snaren
De Grote Vier

MART SMEETS

DE TOUR VAN '56

**HET BELADEN GEEL
VAN ROGER WALKOWIAK**

INHOUD

Inleiding	7
De Tour van 1955	9
De Poolse connectie	12
Vooraf: het gedoe rond Wim van Est	15
Ploegleider Pellenaars	20
De twaalf ploegen in 1956	26
Het parcours in 1956	31
Cols	32
1e etappe Reims-Luik	33
Brian Robinson	36
2e etappe: Luik-Lille	39
Fred De Bruyne	41
3e etappe: Lille-Rouen	46
Alessandro Fantini	49
Etappe 4a: Rouen-les Essarts (tijdrif)	52
Etappe 4b: Rouen-Caen	55
5e etappe: Caen-St. Malo	58
Fernand Picot	61
6e etappe: Saint Malo-Lorient	63
Mies Stolker	66
7e etappe: Lorient-Angers	70
8e etappe: Angers-La Rochelle	74
Miguel Poblet	77
9e etappe: La Rochelle-Bordeaux	81
Leo van der Pluym	85
10e etappe: Bordeaux-Bayonne	88
Nino Defilippis	91
11e etappe: Bayonne-Pau	94
12e etappe: Pau-Luchon	99
Jempy Schmitz	106

© 2025 Mart Smeets
Alle rechten voorbehouden

Omslag en binnenwerk:
Peter van den Berg, www.Dyman.nl
NUR 489: sportverhalen
ISBN 9789462973411
www.uitgeverijdekring.nl

13e etappe: Luchon-Toulouse	110
14e etappe: Toulouse-Montpellier	115
Gerrit Voorting	119
15e etappe: Montpellier-Aix-en-Provence	123
Daan de Groot	126
16e etappe: Aix-en-Provence-Gap	130
Jean Forestier	133
17e etappe: Gap-Turijn	136
Charly Gaul	143
18e etappe: Turijn-Grenoble	149
Wout Wagtmans	155
19e etappe: Grenoble-Saint-Étienne	160
20e etappe: tijddrit Saint-Étienne-Lyon	166
Gilbert Bauvin	169
21e etappe: Lyon-Montluçon	174
Roger Hassendorfer	177
22e etappe: Montluçon-Parijs	182
Gastone Nencini	192
Eindklassement Tour van 1956	196
‘Gagner comme Walkowiak’	200
Kopa en Walko	203
De etappes van Walkowiak	208
Overige uitslagen	225
Roger Walkowiak in cijfers	228
Tijdverschil Roger Walkowiak met etappewinnaars	230
Parijs halen...	231
Fluisteringen	235
Na het fietsen: schapenhouder, metaalbewerker	238
Terugblikken op de Tourwinst	248
Bronnen en dank	254

INLEIDING

Thomas Walkowiak was begin jaren twintig uit Lublin, Polen, naar Frankrijk gereisd om er werk te vinden. Hij vond een baan in een staalfabriek in Monluçon, Midden-Frankrijk, én een Franse verloofde (Berthe Lecocq), met wie hij op 26 juli 1924 trouwde. Ze gingen wonen in de arbeiderswijk Quartier des Marais en kregen al snel een dochter (Yvonne) en een zoon, Roger Thomas, die werd geboren op 2 maart 1927.

In de roerige tijd na de Eerste Wereldoorlog was het bijna ondoenlijk om met oude, Oost-Europese papieren in Frankrijk snel een paspoort te krijgen. De grote industrieën in Midden-Frankrijk haalden veel arbeidskrachten uit Oost-Europa, die tien uur per dag werkten en alleen op zondag vrij hadden. Maar ook al spraken ze een beetje Frans en hadden ze de goede papieren, ze werden in Frankrijk nog lange tijd als Polen, Tsjechen of Hongaren gezien. Zodra dat kon, veranderden ze van nationaliteit. Zo ook vader Walkowiak. Hij kreeg pas twee jaar na de geboorte van Roger een Frans paspoort. ‘Nu word ik wellicht wél als Fransman beschouwd,’ verzuchtte hij.

Roger leerde thuis wat leven in eenvoud is. Zijn vader werkte hard in de staalindustrie, wat een klein maandloon opleverde. De jonge Walkowiak spaarde een jaar voor zijn eerste fiets, zonder dat zijn ouders te vertellen.

Vader Walkowiak kreeg een zwaar ongeluk in de fabriek en moest langdurig revalideren. Daarna werd hij conciërge bij de fabriek en het gezin ging in de bijbehorende dienstwoning wonen. Zoon Roger ging van school om te werken en de familie mede te kunnen onderhouden. Hij werd leerling-ijzerdraaiër.

In de oorlog reed hij zijn eerste wielervedstrijdje voor de Club EDS Montluçon. Zijn ouders wisten van niets.

Vanaf 1946 begon hij kleine koersjes in de buurt te rijden. Drie jaar later werd hij wegkampioen van Auvergne, waarna

hij in militaire dienst moest, waardoor hij niet kon trainen.

In 1950 vroeg hij zijn ouders advies over de keuze om profwielrenner te worden. Ze twijfelden allebei, maar hielden hem niet tegen.

In 1951 reed hij zijn eerste Tour de France voor de ploeg Ouest/Sud-ouest. Vrij naamloos werd hij 57e. In 1952 was er in geen enkele regionale ploeg plaats voor hem, maar in 1953 stapte hij op voor de ploeg Nord-est/Centre onder leiding van oud-renner Sauveur Ducazeaux. De 47e plaats was zijn deel, maar een jaar later werd hij weer overgeslagen toen de ploegen in elkaar getimmerd werden.

In 1955 gaf Walkowiak op in de 11e etappe met een blessure na een vervelende valpartij waar hij zelf niets aan kon doen: iemand reed hem van achteren aan.

Een jaar later deed hij opnieuw mee bij Nord-est/Centre, op de valreep, toen Gilbert Bauvin onverwacht vanuit die regionale ploeg naar de nationale ploeg overstapte. Walkowiak won de Tour de France. Voor heel even stond hij in het Grote Sport Nieuws: de onbekende Roger Walkowiak, zoon van een Poolse vader, won 's werelds moeilijkste drie weken durende wielervedstrijd.

Ik neem u in dit boek mee terug naar die merkwaardige Tour van '56. De aanloop, het etappe-verloop, de winst van Walkowiak en zijn leven na de schijnwerpers. Voor de Nederlanders was het ook een bijzondere Tour. Daan de Groot reed vier dagen in de groene trui, Gerrit Voorting één dag in het geel, Wout Wagtmans droeg dat geel zelfs drie dagen en Nederland kreeg een sprankje hoop dat hij onze eerste Tourwinnaar zou kunnen worden. Dát lukte niet, Wagtmans werd 6e, maar het was een spannende Ronde.

Haarlem, mei 2025

Mart Smeets

DE TOUR VAN 1955

In 1955 werden voor het eerst sinds 1938 weer Duitse renners toegelaten tot de Tour de France. Tien jaar na de capitulatie van Duitsland mochten twee renners opstappen van de 'vijand van toen'. Heinz Müller reed drie etappes uit en stapte daarna af en Günther Pankoke eindigde als 37e in Parijs. Ze reden voor de internationale ploeg.

Honderddertig renners waren die Tour-editie in Le Havre van start gegaan. De eerste etappe ging naar de Catalaanse sprinter Miguel Poblet, die ook de slotetappe in Parijs won.

De Nederlandse ploeg won de ploegentijdsrit en drie individuele renners wonnen een etappe: Jos Hinszen de 17e etappe, Daan de Groot de heroïsche warmte-etappe naar Albi en olijke Wout Wagtmans in Bordeaux.

Het was ook het afscheid van Hein van Breenen als rondrenner en voor de Fransen werd het de Tour van wereldkampioen Louison Bobet, die voor de derde keer op rij wist te winnen. Daarmee evenaarde hij het recordaantal van de Belg Philippe Thys, maar die had ze niet achter elkaar binnengehaald.

Antonin Rolland, lid de Franse nationale ploeg, reed twaalf dagen in het geel en raakte zijn trui tussendoor alleen een dag kwijt aan Wim van Est, na een gelukstreffer. Slechts weinig renners gingen zo lang aan de leiding in een grote ronde zonder die ook te winnen.

In de 17e etappe nam kopman Bobet, die lang rustig en tevreden op het vinkentouw had gereden en het uitstekend vond dat een 'kleine knecht' uit zijn ploeg iedere dag een nieuwe gele trui ging ophalen, de eerste plek over en won de Tour met een overtuigend slotakkoord.

De Zwitserse grootheid Ferdi Kübler sneuvelde op de Mont Ventoux met de wereldberoemde uitspraak: 'Ferdi, il est trop vieux. Il a mal. Ferdi s'est tué dans le Ventoux.' Vertaling:

De Nederlandse ploeg met de trein naar Parijs voor de start van de Tour van 1955.
V.l.n.r. Wout Wagtmans, Wim van Est, Adri Voorting, Gerrit Voorting en Daan de Groot

‘Ferdi is te oud. Hij heeft pijn. Ferdi heeft zichzelf gedood op de Ventoux.’

Op die mythische berg speelde zich in dezelfde etappe waarin Kübler opgaf, een drama af met de Fransman Jean Malléjac. De man kon niet meer op zijn fiets zitten, slingerde over de warme weg en leek bijna dood neer te vallen. Hij werd het eerste voorbeeld van hoe gevaarlijk bovenmatig amfetaminegebruik bij warm weer kon zijn. Zijn soigneur, die

ook werkte voor Charly Gaul, werd uit de Tour gezet en de 34-jarige Malléjac overleefde het maar net door de snelle interventie van docteur Pierre Dumas. Deze arts, die zelf van vechtsporten hield en aanvankelijk bijna niets van wielrennen wist, verstond zijn vak. Hij gaf een injectie met kamfer en diende de bewusteloze renner zuurstof toe. Na vijftien minuten hard werken kwam er weer leven in het slappe lijf van Malléjac.

Het was verreweg het beste ‘verhaal’ uit die Ronde van Frankrijk. De Franse ploegleider Marcel Bidot getuigde onder ede dat hij zeker wist dat driekwart van alle renners gedrogeerd rondreed. Niemand luisterde; het grote wegstijgen, zwijgen, ontkennen, liegen en nog meer bedriegen begon daar.

De Fransman Roger Walkowiak, gestart met rugnummer 100 in de ploeg Nord-est/Centre, reed in deze Tour tien dagen mee en was niet meer dan pelotonvulling. In de 11e etappe kwam hij ten val en moest opgeven.

Hoewel de Franse bond Walkowiak een plaats in de nationale ploeg had beloofd, moest hij maar blij zijn met een plaats in bovengenoemde regionale ploeg. Een jaar later zou hij zijn ploeggenoten van 1955 echter wéér treffen.

Bobet en de Italiaanse vedetten Coppi en Bartali, de Belg Brankart en de Zwitsers Koblet en Kübler waren allen aan het einde van hun rijke loopbaan en parkeerden hun racefiets na dit seizoen 1956 in de schuur. De Tour zat te wachten op vers bloed, op nieuwe renners, op steeds betere verhalen.

De *rendez vous* kwam in Reims 1956: nieuwe mensen, nieuwe wegen, een andere Tour.

P.S. In 1955 werd de laatste Tour de France Féminin van die jaren gereden. Er was geen geld meer en ook geen organisatie die sterk genoeg was om met vrouwenwielrennen verder te gaan. De Ierse Millie Robinson was de laatste winnares in dat tijdperk. Pas in 1984 volgde een doorstart van de Tour de France Féminin, met als winnares de Amerikaanse Marianne Martin.

DE POOLSE CONNECTIE

Van de Franse journalist Jean-Paul Ollivier hoorde ik een bijzonder verhaal over vier Tourrenners van Poolse komaf. Voorafgaand aan de Tour van 1955 kwamen de vier samen. Walkowiak, rijdend voor de regionale ploeg Nord-est/Centre, maakte daar kennis met zijn ploeggenoot Jean Stablinski, die in 1954 nog roemloos was uitgevallen en nu zijn tweede Tour zou rijden. Ze raakten in gesprek over hun Poolse afkomst. Stablinski vertelde dat hij in Noord-Frankrijk geboren was onder de naam Stablewski en dat zijn Poolse vader bij een mijnongeluk om het leven was gekomen. Jean was op 14-jarige leeftijd ook mijnwerker geworden en later pas op een (zeer goedkope) racefiets geklommen. Een journalist die hem naar zijn naam had gevraagd bij een amateurkoers had de naam Stablewski verkeerd verstaan en genoteerd als Stablinski en daarna had hij dat maar zo gelaten.

Die avond kwam een renner van de France-West-ploeg bij hen aan tafel zitten, die zei dat hij Henryk Sitek heette, maar

Roger Walkowiak, midden voor, in Montluçon in 1944

zichzelf Henri noemde. Hij vertelde dat hij in Krzyworzeka in Polen geboren was en met zijn straatarme ouders net voor het begin van de Tweede Wereldoorlog naar Frankrijk gekomen was, om daar later een hongerloontje te verdienen. Sitek was ongeveer even oud als Walkowiak, ook in Frankrijk geboren uit een Poolse vader, die pas jaren na de geboorte van zijn zoon een Frans paspoort had gekregen.

Tot slot sloot zich de jonge renner Jean-Marie Cieleška aan. Zijn familie kwam uit Jarosław in Polen, waar de familienaam nog als 'Cieliszka' werd geschreven.

Volgens Ollivier gedroegen deze 'Polen' zich in het gezelschap van Fransen vaak onderdanig en stil. Niet omdat ze zich schaamden voor hun 'Pools zijn', maar meer vanwege hun zeer eenvoudige afkomst. Ze hadden hardwerkende vaders die altijd heel weinig hadden verdiend. Op zondag verzamelden ze zich in de katholieke kerk. De meeste van hun vrienden en kennissen spraken thuis nog Pools – goed of iets minder goed, zoals bij Walkowiak – en zij voelden alle vier aan dat ze in Frankrijk nog net niet met de nek aangekeken werden, maar wel gezien werden als 'arme buitenlanders'.

Ollivier vertelde me ook dat met name Stablinski snel 'verfranst' was en aansloot bij de beste Franse renners van die jaren. Stablinski verdiende ook aanzienlijk meer dan de anderen en werd een bekende Franse sportman met grote zeges op zijn naam. Op mijn vraag of de vier Polen in de Tour van 1955 elkaar nog vaker hadden ontmoet, zei mijn collega: 'Ik denk eigenlijk van niet. Ze waren op Stablinski na kleine renners met kleine namen. Toen Walko de Tour won, werd hij even voor een held aangezien, maar al snel daarna trok hij zich terug in een stil bestaan, buiten de schijnwerpers. Die andere twee mannen, Cieleška en Sitek, werden nooit echt bekende renners in Frankrijk hoewel Cieleška ineens een aantal grote koersen won. In 1958 zegevierde hij zelfs, tot verrassing van velen, in Bordeaux-Parijs.'

>> LEES VERDER IN HET BOEK